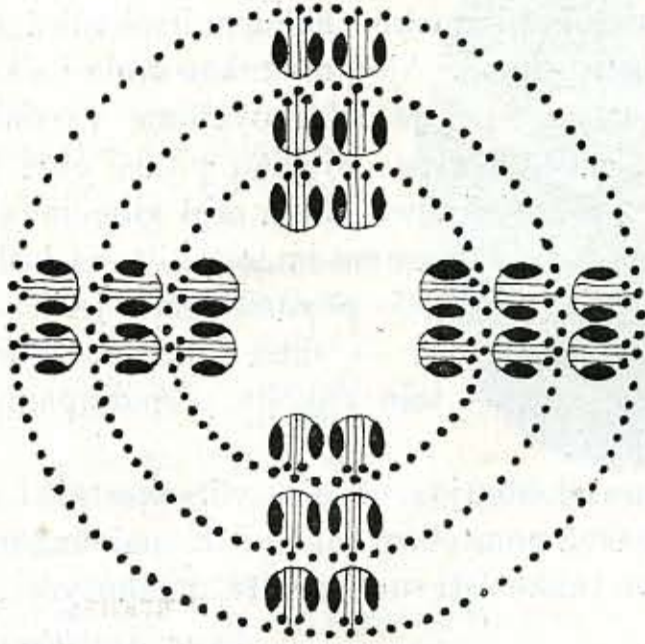

„KÄSITEOLLISUUDEN” YRITYKSIÄ KOTITEOLLISUUDEN EDISTÄMISEKSI VUOSINA 1906—1926.

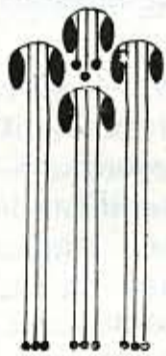
»Käsitemallisuuden» syntysanat lausuttiin samassa tilaisuudessa, jolloin Suomen Käsityönopettajain Liittokin perustettiin Kuopion yleisen kotiteollisuuskokouksen aikana 7—11 p. elokuuta 1906. Lehden päätoimittajaksi valittiin silloin allekirjoittanut ja hänen avustajikseen neuvottelevaan toimituskuntaan arkkitehti Armas Lindgren ja taideteollisuuspiirtäjä Ilona Jalava.

heikkouden vuoksi onnistunut koota lehdelle tarpeeksi avustajia, vaan säilytti toimitustyö miltei kokonaan hänen niskoilleen. Kun lehti samalla tuotti melkoista tappiota, pidättäytyi Teollisuuslehden kustantaja sitä jatkamasta.

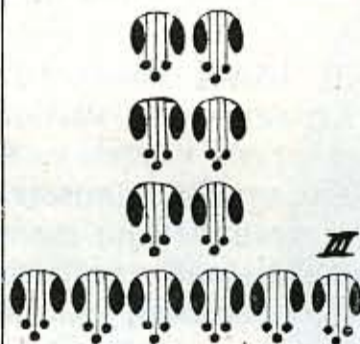
Edelläkävijälehdien päätoimittajan vastoinikäymiset huomioonottaen asetti allekirjoittanut »Käsitemallisuuden» toimittamisessa, samoin kuin varsinaisessa

I

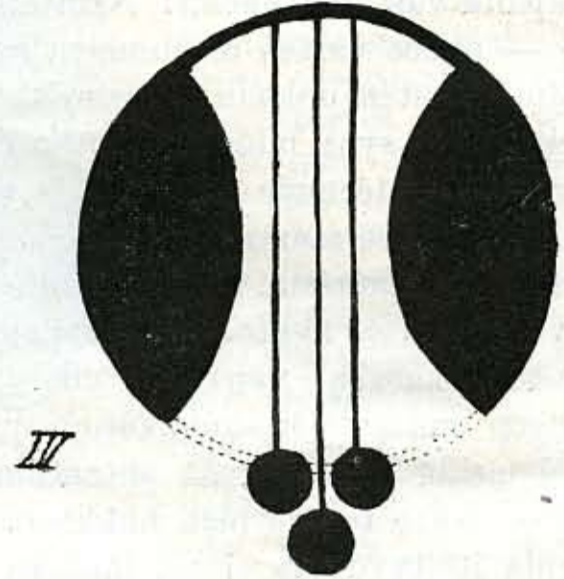
II

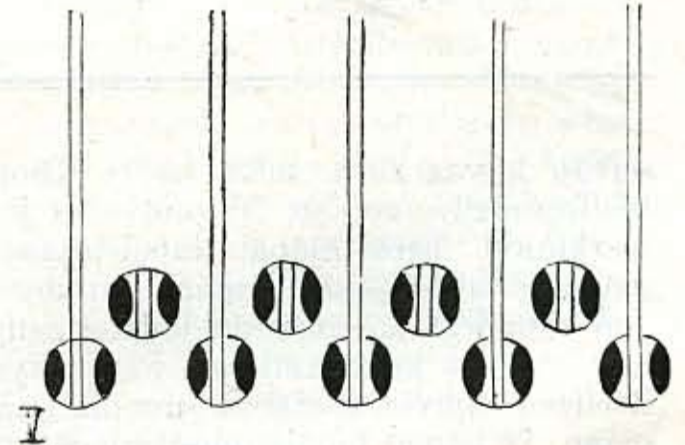
III

»Käsitemallisuus» lehden historia ei rajoitu painettuun sanaan. Sen vaikutuskeinoina ovat yhtä hyvin kuvat: mallit ja piirustukset. Kirjoitelmissa ajettu aatteet ja selvitellyt teoriat havainnollistetaan niissä ja siirretään niiden avulla toteutettuina elävään elämään. Annamme tällä ja lähinnä seuraavilla sivuilla muutamien sieltä täältä vanhoista vuosikerroista poimittujen kuvien puhua omaa kieltään siitä, mitä lehdellä milloinkin on ollut asiansa piirissä kansalle sanottavana.

*

IV

V

Ilona Jalava: Koruompelumalli. Vuodelta 1909. Katso vieressä olevaa yksityiskohtaa.

V. 1907 toimitettiin lehteä Sortavalasta käsin ja painettiin Viipurissa. Vuoden 1908 puolivälissä siirtyi toimitus Helsinkiin, mutta painettiin lehti vuosina 1908 ja 1909 Sortavalassa. Vuoteen 1910 saakka oli lehti ilmestynyt joka toinen kuukausi ja vuosikerta maksoi postimaksuineen Smk 2: 30. Toimituksen ja painopaikan yhtyessä Helsingissä alkoi lehti ilmestyä jokakuukautisena, maksaen 3 mk. vuosikerralta. Kun Käsityönopettajain Liitolla ei ollut omia varoja, luovutettiin lehden kustantaminen v. 1909 alusta sen päätoimittajalle ja tämä taas jätti sen vuosiksi 1912 ja 1913 Suomalaisen Työväenliiton kirjapainolle. Vuoden 1914 alusta siirtyi »Käsitemallisuus» Kansanvalistusseuralle. Lehden vuosikerran hinnaksi tuli silloin aluksi 10 ja sittemmin 25 mk. Jo ennen vuotta 1906 oli Suomen intomielisin kotiteollisuudenharrastaja Yrjö Blomstedt yrittänyt eräänä vuonna toimittaa Suomen Teollisuuslehden liitteenä »Kotitaide» nimistä lehteä. Voimakkaalle Blomstedtille ei kuitenkaan muitten lyhytnäköisyyden ja

viranhoidossakin, pääpyrkimykseseen etsiä ja innostaa asiaa harrastavia muita miehiä sekä naisia eri kulmilta maata antautumaan kirjoituksiin, puheihin, piirtelyyn ja töin kotiteollisuuden edistämistä kerraltaan auttamaan. Lehtemme ensimmäisenä tunnus-kuvana olikin sen otsikossa karjalainen puukello, jonka tarkoituksena oli kalistaa kansa kaikilta Suomen niemen ääriä yhteistyöhön lietsomaan hereille silloin uinuksiin painunutta, mutta Kuopion näyttelyssä hyviä virkeytymisen toiveita osoittanutta kotiteollisuuttamme.

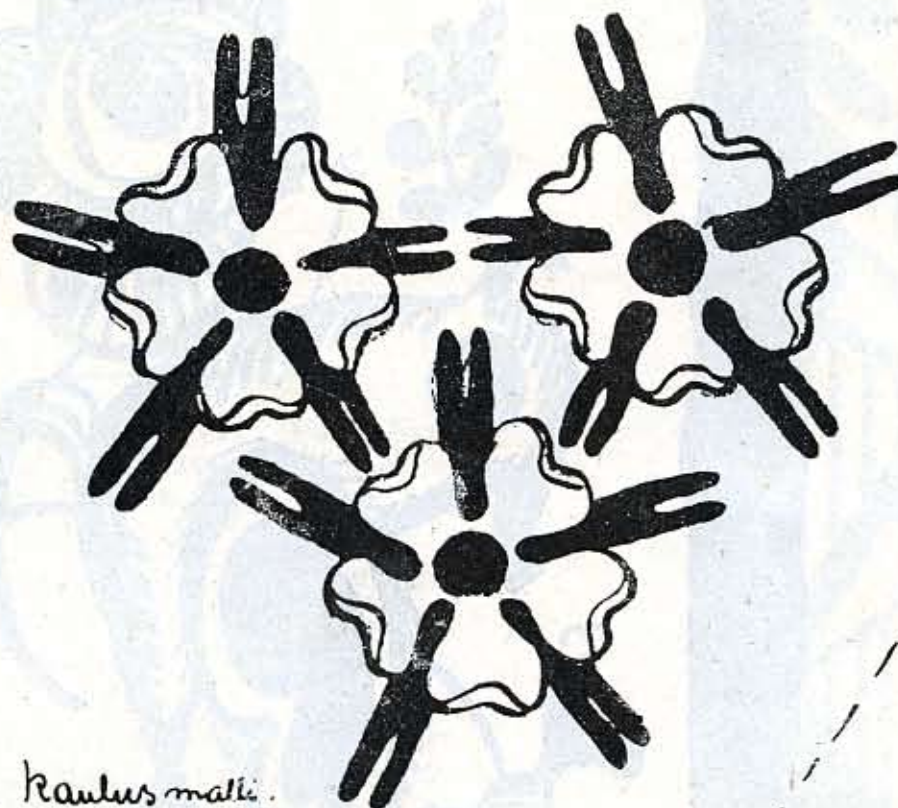
»Käsitemallisuuden» ensimmäistä vuosikertaa voidaan tavallaan pitää näytteenä siitä, mihin aiottiin pyrkiä. Onnistuttiinhan siihen saamaan kirjoituksia ja piirroksia useilta eri aloilta, vieläpä useilta eri henkilöiltäkin. Myönnettävä kuitenkin on, että päätoimittajan jo silloin oli joskus pakko riittävän vaihtelun saamiseksi salanimin esiintyä sekä kirjoittajana että piirtäjänä. Saadakseen lukijat tottumaan vuoro-vaikutukseen toimituksen ja tilaajain kesken oli joskus

meneteltävä niinkin diplomaattisesti, että toimituksessa laadittiin sekä kyselyjä että niihin vastauksia.

Kirjoituksiin nähden tämän toimitustempun kyllä saattoi uskoa voivan auttaa pitemmällekin, mutta ei allekirjoittanut onneksi sentään piirustajana ole ollut niin itsekritiikitön kuin kirjoittajana, joten kilpailuja ja piirustustilauksia järjestämällä piankin jouduin kosketuksiin tarpeeksi monien taideteollisuusihmistemme kanssa. Luotettavimpana turvana olivat jo ensimmäisenä vuonna naisistamme Ellinor Ivalo, Ilona Jalava ja Ilma Hirn sekä miehistä Ar-

fael Blomstedt ja Selim Mattila. Samana vuonna alkoivat moniksi vuosiksikin »Käsitéollisuuden» vakinaiseen palvelukseen antautuneet Aino Keinänen ja Ingegerd Eklund esittää mallejaan samoin kuin hetkeksi voimakkaasti tuikahtanut Armas Veriökin. Silloin tutustuimme myös Hilikka Finnen ensimmäisiin piirroksiin.

Samoihin aikoihin alkavat kirjoitella S. Ryyänen, Amanda Bruun, Alma Koskinen, O. V. Corander, Antti Tapola, Helena Brander, Ellinor Ivalo, Ester Hällström ja Usko Nyström. Tapaamme kirjoi-

Naisen kaulusmalli.

Ellinor Ivalo.

V:1:a 1909.

mas Lindgren (jonka salkkuja sain toisinaan käydä penkomassa), Oskar Elenius ja Fr. Jokela.

Kun virkapiiriini kuului kotiteollisuuden huolto myöskin ruotsinkielisen kansanaineksemme keskuudessa, varustettiin jouluna 1907 julkaistut erikoisliitteet naisten ja miesten töistä myöskin ruotsinkielisellä tekstillä. Näitä liitteitä levisi ruotsinkielisiin seutuihin kuitenkin niin niukalti, ettei ainakaan toistaiseksi tämän alan ruotsinkielistä kustannustointa ole uskallettu jatkaa.

Vuosina 1908—1909 esiintyvät useampaan kertaan mallien piirtäjinä miesten töiden alalla V. Thomé, Max Frelander, Eino Schroderus, Walter Jung, K. E. Häkkinen, F. Elenius sekä Eino Leinonen ja ompelumallien piirtäjänä Suoma Nieminen. Saimme kerran Akseli Gallén-Kallelaltakin julkaittavaksi lelumallin.

V. 1910 ilmestyvät näyttämölle jatkuvasti runsasta avustusta varsinkin miestyöalalla antaneet Edvard Elenius ja Arttu Brummer-Korvenkontio sekä Ra-

tuksen v. 1911 Armas Järnefeltinkin sekä v. 1912 Kauppi-Heikiltä ja Johannes Linnankoskelta.

Uusina piirtäjinä vuosilta 1911—13 saamme tutustua Anna Engbergiin, Gertrud Solitanderiin, Hanna Viitaseen, Harald Honkaseen ja V. Westiin.

»Käsitéollisuuden» uskollisimpana toimittajana pysynyt Anna Henriksson esiintyy kutomamalleineen ensi kertaa v. 1912.

»Käsitéollisuuden» joutuessa vuoden 1914 alusta Kansanvalistusseuran kustannettavaksi alkoi lehdelle 4 vuotta kestänyt nousukausi. Silloin nim. oli lehdellä onni saada toimia toimituskunnan turvissa, jonka muodostivat Edv. Elenius, John Engelberg, Hilikka Finne, Anna Henriksson, Artturi Hiidenheimo, Ester Hällström, Frans Jokela, Eva Somersalo ja Sigrid Wickström. Mikä ilo olikaan saada näin pätevien, eri aloja edustavien henkilöitten kera neuvotella suuremmissa tai pienemmissä ryhmissä niihin aikoihin kodikkaasti järjestetyn kotiteollisuusmuseon kirjastohuoneessa Erottajan 2:ssa.

Ingegerd Eklund: Hiihtolakki. V. 1911. Väriselitys: 1 punaista, 2 keltaista, 3 vihreää, 4 sinivihreää.

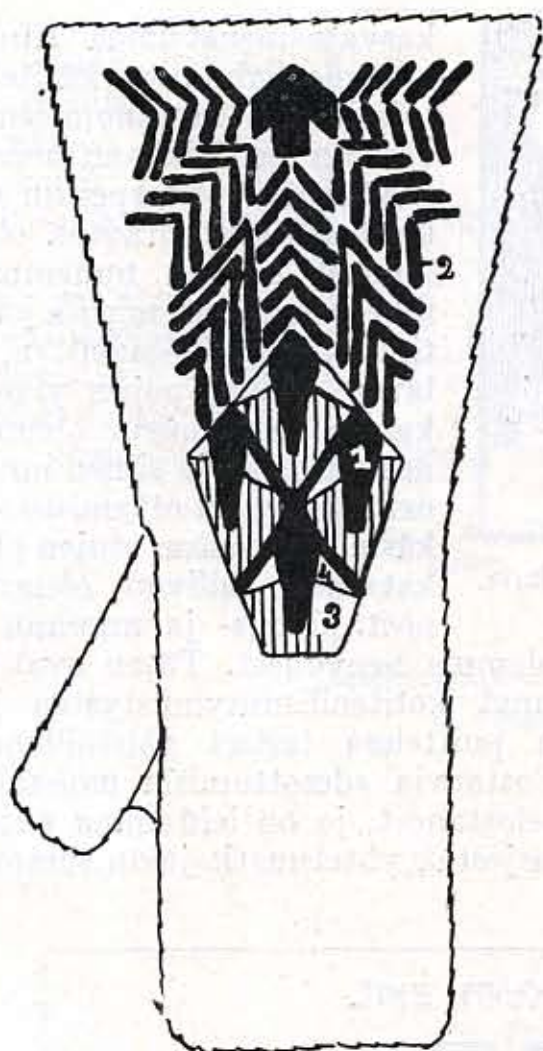
Suurimpia kysymyksiä, joihin tänä aikana kohdistettiin huomio, olivat kansanpuku- ja kansantaidekysymys yleensä, ompelun opetus, maataloustyökalujen uusiminen kotiteollisuusvalmistukseen soveltuviksi sekä huoneensisustustaide.

Paitsi toimituskunnan kaikkia jäseniä esiintyivät näinä vuosina seuraavat henkilöt useampaan kertaan lehtemme avustajina, kirjoituksin ja piirustuksin.

Luettelemme heidät siinä a kajärjestyksessä, jossa heidät ensi kerran tapaamme.

V. 1914 Emil Cedercreutz, Venny Soldan-Brofelt, A. Fränti, A. Pärnänen, Harry Rönehalm, Juho Oksanen, E. Veiste, Jussi Seppä ja Toivo Vikstedt.

V. 1915 Bruno Tuukkanen, Hannes ja Kyllikki Malin, Fabian Syväniemi, Carl Svensson, J. L. Viertokangas, K. J. Laaksonen, Juhani Makkonen ja Gerda Holmqvist.

Sigrid Wikström: Käsineen koristelu. V. 1912. Pohja harmaata tai valkoista; 1 punaista, 2 vihreätä, 3 tummankeltaista, 4 vaaleankeltaista.

V. 1916 K. J. Lund, Iikka Lassila, Otto Järvinen, H. Aittoniemi, Juho Tattari, J. Honkamäki, Elsa Kyander-Elenius, Hulda Pakarinen, Terttu Makkonen, M. Carlstedt ja Jussi Nikinmaa.

V. 1917 Bruno Vallinheimo, H. Savela, Seth Nordberg, V. von Wright, Viktor Malin, Anna-Liisa Stenbäck, Maiju Stenij, Signe Hammarsten-Janson ja A. Paischeff.

Vuodet 1918—21 olivat jonkun verran hiljaisempia. Ensimmäiset vuodet näistä elettiin vapaussodan merkeissä ja jälkimmäisen kohdan aikana oli huomio voimakkaasti keskitettynä kauppamessujemme järjestämiseen. Näinä vuosina on kuitenkin uusina avustajina muistettava muutama Hanna Wetterhoff, Erika Mattila, Taavi Tuovinen, Jalmari Tyynelä, Aug. Pulkkinen, Juho Voutilainen, Therése Hellen, K. H. Arfman, S. V. Hintikka, Hilja Nironen, K. A. Vuori, Liisa Poppius, Impi Sotavalta, O. V. Sirkka, Maija Vohlonen, Sampo Kyander, J. Väisänen, Carolus Lindberg, O. A. Vuorinen, Greta Strandberg, Rauha Lahdensivu, U. T. Sirelius, Lauri Järveläinen, Alli Kokki, Greta Skogster ja Eva Anttila.

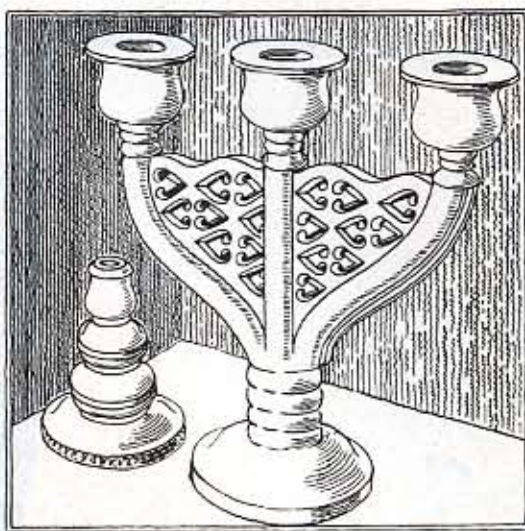
Vuosina 1922—25 otti Suomen Koristetaiteilijain Liitto Ornamo toimitukseemme liittyneen edustajansa Arttu Brummer-Korvenkontion välityksellä tehokkaasti osaa »Käsiteollisuuden» toimittamiseen, jotta olisi saatu entistä kiinteämpi yhteistyö vireämään taideteollisuuspiirtäjämme ja kotiteollisuudenharrastajain välillä. Tällöin liittyi myöskin lehden toimitussihteeriksi toimittaja Toivo Hammas. Lehden ilmestyminen oli jo edellisenä vuonna rajoitettu 6 kertaan vuodessa.

Ornamon kera liittyivät lehteemme avustamaan monet uudet koristetaiteilijoistamme, kuten Alvar Aalto, Paavo Tynell, Oiva Kallio, Aino Ståhlberg, Carl Wilhelms, Valborg Madsén, Laila Karttunen, Margareta Ahlstedt, Lilly Eloheimo, Eino Räsänen, Karin Vikstedt, Henry Ericsson, Martta Taipale, Margaret Nordman, Karin Hilden, Germund Paaer, Sylvia Svanström, Hulda Potila, Elsa Kallio, Toini Kallio, Gustaf Strengell, Gösta Eklund, Aune Äyräpää, Eva Martio, E. Granlund, E. Kyöstilä, Hannes Autere, Gunnar Forsström, Rakel Boucht, Antti Salmenlinna, Aino Aalto sekä samoihin aikoihin P. Blomqvist, Ragny Mellin, Kaarlo Vanamo, Ingeborg Olin, Ilmari Åmark, Aino Lavonen, Yrjö Lindgrén, Eva Gyldén, Jenny Risula, Mery Ollonqvist, Kauko Kuoppamäki ja Aino Bryk.

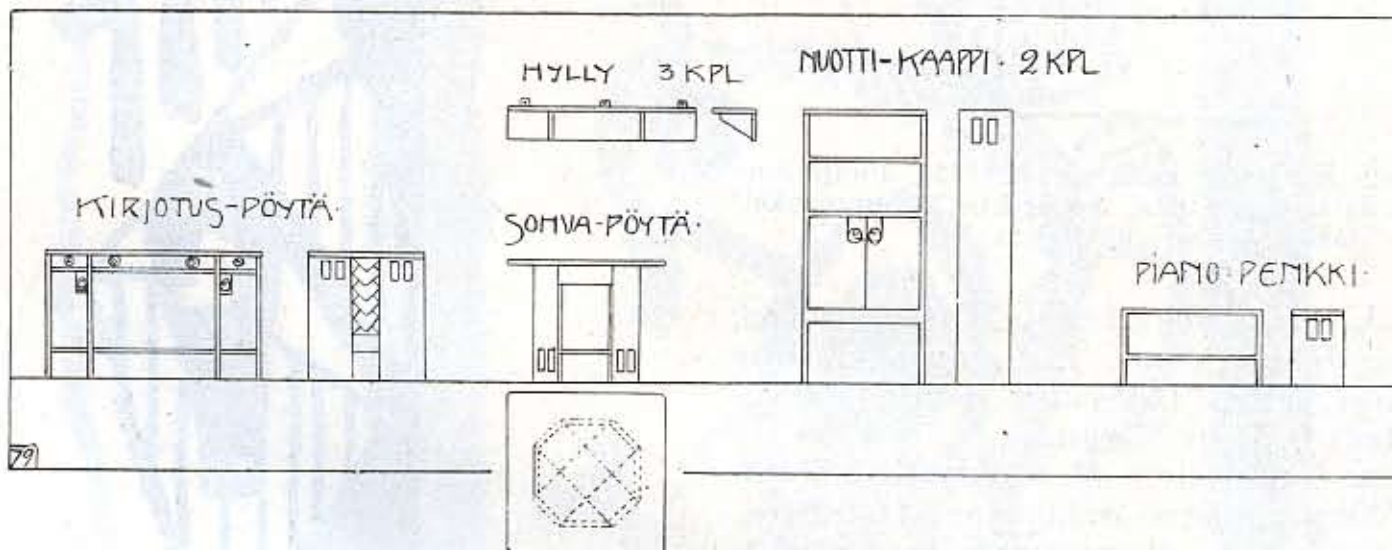
Kun tällä toimenpiteellä ei saatu lehdelle läheskään sitä kannatusta, jota oli toivottu ja lehden pääasiallisina tilaajina edelleenkin oli maaseudun varsinainen kotiteollisuusväki, jolta saapui toivomuksia, että lehti jälleen palautettaisiin aikaisempiin uomiinsa, toteutettiin tämä vuoden 1926 kuluessa.

Käsiteollisuuden päätoimittajana olen aina valmis myöntämään, että lehtemme monessa suhteessa olisi saanut olla toisenlainen. Sen yleistsaisuutta ei ainakaan eri vuosia ajatellen voi kehua tyydyttäväksi, mutta sen uskon muittenkin myöntävän, että tasapuolisesti olemme saattaneet vaalia sekä naisten että miesten työalojen tarkkaamista. Ehkä sittenkin naisten työolot ovat tulleet paremmin huolletuiksi, varsinkin niinä aikoina, jolloin sellaiset tarmon ihmiset kuin Sigrid Wickström, Eva Somersalo ja Anna Henriksson ovat olleet toimituksessa vakinaisesti

Sigrid Wickström: Kynttilänjalkoja. V. 1913.

kasvatusmenetelmää silmälläpitäen olemme halunneet käsitellä opetus-toimintaa. Kansanomaisuuteen, terveeseen estetiikkaan perustuvaa ja käytännön tositarpeisiin soveltuvaa kotiteollisuustuotantoa olemme halunneet edistää uudemmanaikaisia liikeperiaatteita mieliin johtaen. Kotimaisten raaka-aineitten, kuten pel-lavan, villan, pajun y. m. ajanmu-kaista tuottamista olemme yrittäneet selostaa ja siihen innostaa. Koneitten avuksi ottamista siinä, missä käsin muovailun etujen olemme sitä katsoneet sallivan, olemme puoltaneet. Osuus- ja muuhun yhteistoi-mintaan olemme neuvoneet. Täten ovat myös järjestötoiminnat kotiteollisuusyhdistysten ja opettajain liiton puitteissa tulleet palstoillamme selostetuiksi. Vastaavia edesottamisia muissakin maissa olemme selostaneet, ja on lehtemme puolesta ollut tilaisuus järjestää yhteismatkojakin semminkin naa-

Armas Lindgren: Salin kalusto. V. 1907.

mukana. Parhaimmillaan on lehti tietysti muutenkin ollut silloin, kun olen malttanut olla liiaksi itse täyttämättä palstoja ja muistanut ajoissa tilata avustusta puolelta ja toiselta.

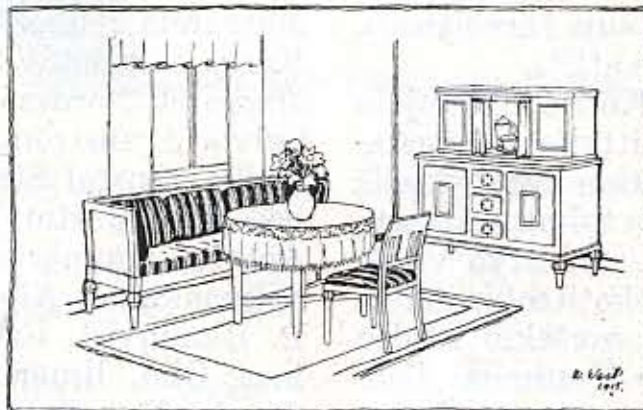
Käsiteollisuuden sivuluku kuluneena 20 vuotena nousee kaikkiaan 2159:een. V. 1913 oli sivuluku laajin eli 143, v. 1921 alin eli 74. Liitteitä on ollut sitäpaitsi miestöistä 15 ja naistöistä 27 sekä 4 kangasnäytettä. Tilaajamäärä oli korkeimmillaan v. 1910, tehden silloin 2800, useimmiten se on keikkunut 2000 korvilla.

Uskon »Käsiteollisuuden» 20-vuot sajalta voitavan saada hyvän käsityksen siitä, mitä maassamme tänä aikana on yritetty toteuttaa kotiteollisuuden ja vieläpä taideteollisuudenkin alalla. Olemme koettaneet toimia perinnäisen kansantaitemme pohjalla, jotta jatkuva kotiteollisuutemme ei näivettäisi tästä maaperästä siihen johtavia välttämättömiä juuria. Siinä mielessä ja tervettä

purimaitten kotiteollisuusnäyttelyihin. Oman maan näyttelyt ja kilpailut kuvastuvat myös lehtemme palstoilta.

Jos eivät kaikki tilaajamme olekaan saaneet läheskään kaikkea sitä, mitä lehdeltämme ovat odottaneet, on meillä kuitenkin ollut ajoittain tilaisuus iloksemme todeta, että niistä sadoista malleista ja teknillisistä neuvoista, joita vuosien kuluessa olemme julkaisseet, varsin useat ovat joutuneet käytäntöön ei ainoastaan kotitarpeissa, vaan vieläpä antaneet monesti aihetta hyvinkin tuottoisaan elinkeinon harjoittamiseen.

Joku on viisaasti sanonut, että »tulevaisuuden tie on pitkä». Siihen mekin luotamme, vieläpä allekirjoittanutkin poikuusvuotensa päättäneenä. Ainakin meidän, tähän asti »Käsiteollisuutta» toimittaneitten, työn jatkajilla on tilaisuus täydentää niitä moninaisia puutteellisuuksia, joita meidän työssämme on havaittavissa. Ehkäpä jo tässä uuden kymmen-

V. Vest: Olohuoneen kalusto. V. 1915

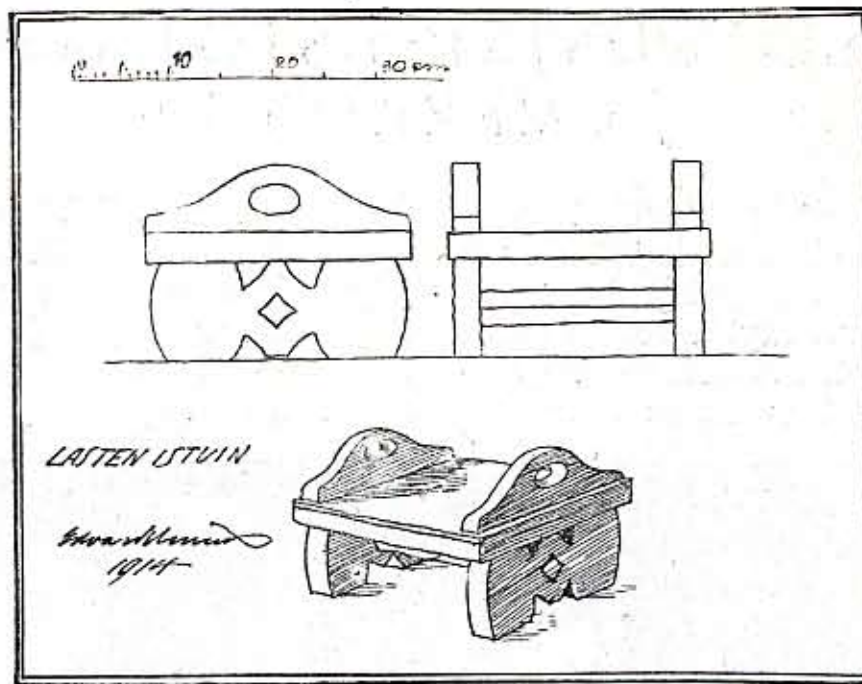
luvun ensinumeroissa tul-
laan esittämään hyvään
tähtäviä ehdotuksia ent-
tistä parempien tulosten
saavuttamiseksi ja uusia
voimia niitten alulle saat-
tamiseksi.

Sillä välin pyydän »Käsi-
teollisuuden» kellokkaana
saada lämpimästä koti-
teollisuussydämeistä kiit-
tää kaikkia kärsivällisyyt-

tä osoittaneita työtoveri-
tani mitä suuriarvoisim-
masta osuudestaan siihen,
mitä jo on saavutettu, ja
Kansanvalistusseuraa siitä
tuesta, mitä se on antanut
ja vielä tahtonee antaa
suunnitelmiamme aineelli-
seksi tukemiseksi.

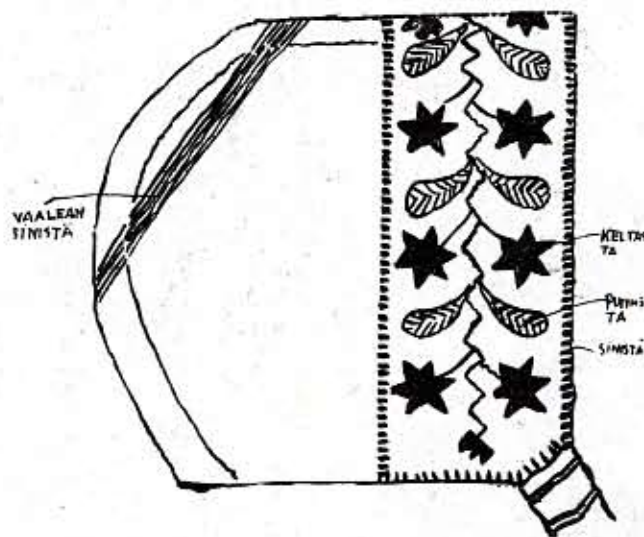
Helsingissä joulukuulla
1926.

Lauri Kuoppamäki.

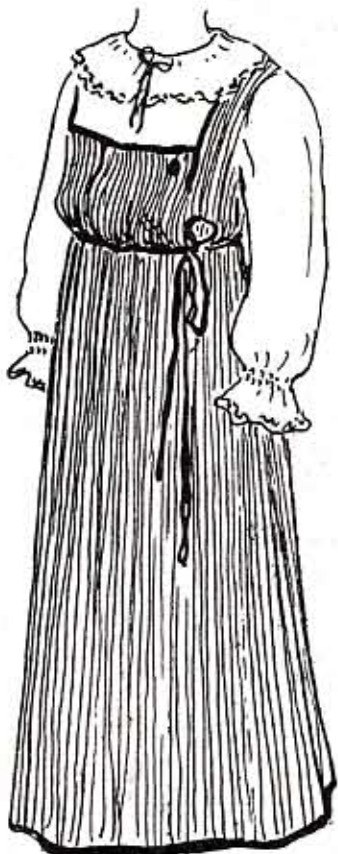

Edvard Elenius: Jalkarahi. V. 1914.

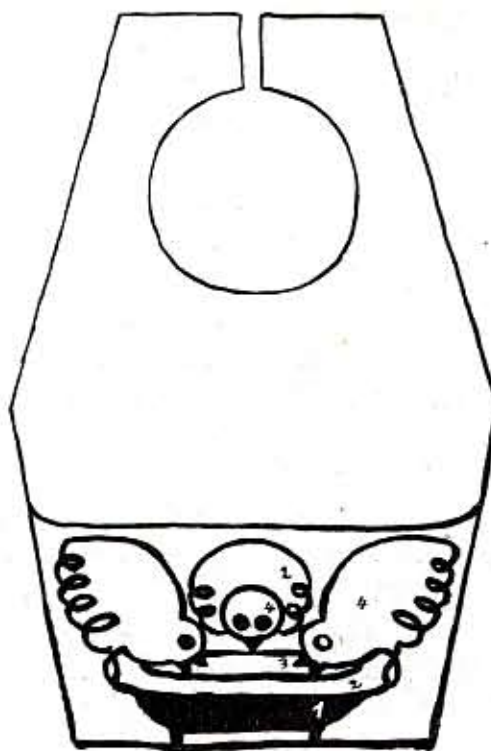
Aino Keinänen:

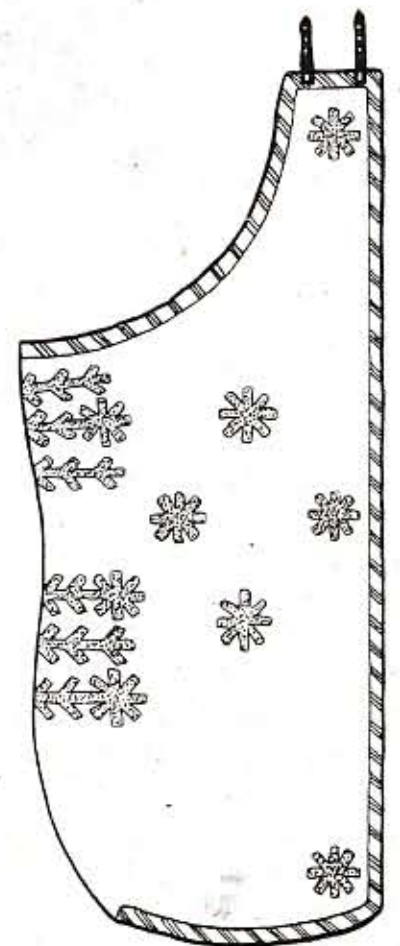
Lasten myssy. V. 1918.

Hilkka Finne:
Olkainhame. V. 1914.

Sigrid Wikström:
Lapsen leukalippu. V. 1917

Kyllikki Malin:
Hevosloimi. V. 1917